

21. jan 2016

Kommentarer til utkast felles likestillings- og diskrimineringslov

Bakgrunn

Nåværende likestillingslov handler om fire sentrale temaer som er viktig for norske kvinner:

1. Utgangspunkt for håndheving av loven
2. Redskap for likestillingsarbeidet
3. En del av vår nasjonale identitet
4. Et redskap i argumentasjonen

Utgangspunkt for håndheving

Håndheving av loven er viktig. En lov som ikke blir håndhevet har liten verdi. Det er derfor positivt at regjeringen har satt i gang et arbeid vedrørende håndheving av loven, men utfordringen er å ta stilling til lovutkastet uten å kjenne til håndhevingsarbeidet. Prosessen med lovutkastet burde vært parallell med prosessen vedrørende håndhevingen.

Håndhevingsarbeidet blir mer krevende med en felles- likestillings- og diskrimineringslov. Loven blir mer uklar på likestillingsområdet og det vanskeligjør håndhevingen. En henvisning til tidligere rettspraksis blir også vanskeligere hvis det blir en felles lov.

Redskap for likestillingsarbeidet

Likestillingsarbeidet henger nært sammen med håndhevingsarbeidet.

Formålet med loven

Nåværende likestillingslovs § 1, første setning lyder: «Lovens formål er å fremme likestilling uavhengig av kjønn.» og § 1, siste setning lyder: ”Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners stilling.” Denne bestemmelsen er meget viktig for det praktiske likestillingsarbeidet, men er dessverre ikke med i utkastet til ny lov. Bestemmelsen må være med i ny lov uavhengig om det blir en egen lov om likestilling eller ikke. En slik bestemmelse er enklest å opprettholde i en egen lov og er således et argument for å opprettholde en egen likestillingslov. Kvinners vern er ikke et minoritetsvern. Det er meget viktig å ha med seg i utforming av lovverket.

Aktivitetsplikten

Aktivitetsplikten er meget sentral i likestillingsarbeidet. Arbeidsgivers aktivitetsplikt er vesentlig redusert i utkastet til ny lov. I nåværende lov har alle arbeidsgivere aktivitetsplikt som omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmulighet og beskyttelse mot trakassering, jfr. § 23. I lovforslagets §26 gjelder dette bare offentlige virksomheter. Bestemmelsen gjelder bare private virksomheter som jevnlig sysselsetter mer enn 50 arbeidstakere.

Dette er en klar svekkelse av loven med tanke på å fremme likestilling mellom kjønnene.

Kravet om aktivitetsplikt må opprettholdes – fortrinnsvis i en egen lov.

21. jan 2016

Redegjøringsplikten

I nåværende likestillingslov, § 24, har arbeidsgiver redegjøringsplikt for den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikstilling og likestillingstiltak som er iverksatt og planlegges iverksatt for å oppfylle aktivitetsplikten.

Private virksomheter som har krav til å utarbeide årsberetning har krav om å ta tiltakene inn i beretningen. Denne bestemmelsen er nå fjernet. Det betyr mindre oppmerksomhet knyttet til likestillingsarbeidet i virksomheter. Et krav om å gjøre en vurdering av likestillingsarbeidet og ta det inn i årsberetningen, vil være en pådriver i likestillingsarbeidet.

Bestemmelsen må derfor videreføres – fortrinnsvis i en egen lov.

Loven må gjelde på alle områder – også i familielivet

Den nåværende likestillingsloven gjelder også på familieområdet. Det er ikke gjort unntak for familieliv eller personlige forhold. Det er en viktig markering at likestilling også bør finne sted på dette området. Hvis loven har et unntak fra dette området, vil det kunne leses som om likestilling mellom kjønnene ikke er viktig innenfor familieliv eller personlige forhold. Det er tvert imot slik at uten likestilling på disse områdene, vil det være svært problematisk å oppnå likestilling på andre samfunnsområder.

Det er også viktig i arbeidet mot vold mot kvinner at likestilling også gjelder i familielivet. Vold mot kvinner er ikke en privatsak!

Det bør også knyttes håndhevingsbestemmelser til reglene på familieområdet. Saker knyttet til vold i nære relasjoner er stadig oftere oppe for domstolene og med tilstrekkelig bevis. Det er også en økning i antall anmeldelser av denne type saker. Det bør derfor være mulig å innføre håndheving av diskriminering som skjer i familielivet. Under ingen omstendighet bør mangel på en håndhevingsbestemmelse være et argument for at loven ikke skal gjelde i familielivet.

Som departementet selv påpeker gjør verken Grunnloven eller menneskerettskonvensjonene unntak for diskriminering i privatlivet. Det bør da heller ikke gjøres i likestillingsloven.

Norge må følge EU-direktivene og FNs kvinneskrediskrimineringskonvensjon

Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til å følge EU-reglene på likestillingsområdet. Vi er også forpliktet til å følge FNs kvinneskrediskrimineringskonvensjon.

Det vil være enklere å tilpasse norsk lovgivning på likestillingsområdet til ovennevnte bestemmelser med en egen likestillingslov.

En del av vår nasjonale identitet

Likestillingsloven er en del av vår historie og identitet. Kvinnebevegelsen startet arbeidet for over 40 år siden. En felles likestillings- og diskrimineringslov vil ikke lenger på samme måte bli knyttet til Norges identitet slik som nåværende likestillingslov er. Norge har gjennom mange år hatt besøk fra andre land for å studere Norges erfaring med loven.

21. jan 2016

Redskap i argumentasjonen

Nåværende likestillingslov er en grunnholdning i samfunnet som vi viser til i ulike sammenhenger. Loven er et viktig referanseregelverk i ulike sammenhenger. Hvis det blir en felles likestillings- og diskrimineringslov, blir det vanskeligere å henvise til bestemmelsen om likestilling.

Konklusjon

En egen lov likestillingslov er viktig for :

1. håndheving av loven
2. å være et redskap for likestillingsarbeidet
3. for å opprettholde vår nasjonale identitet på likestillingsområdet
4. å bruke i argumentasjonen

Norgesunionen av Soroptimister mener derfor at det bør være en egen lov om likestilling. En egen lov om likestilling mellom kjønnene er nødvendig for å tydeliggjøre at likestilling fortsatt er et satsingsområde i Norge. Arbeid for å fremme likestilling er langt mer enn et vern mot diskriminering.

I tillegg vil det være enklere å formulere og håndheve en egen lov. Det er viktig at nåværende formålsparagraf om å fremme likestilling er med i loven. Lovens virkeområde må omfatte alle områder i samfunnslivet inklusive familieområdet. Aktivitetsplikten og redegjøringsplikten må opprettholdes og håndhevingsreglene må klargjøres.

Behov for en likestillingslov i 2013 – situasjonen er ikke endret i 2016

Forslaget om en samlet lov var oppe til diskusjon så sent som i 2013. Da ble det påpekt av flere høringsinstanser at kvinner på mange områder i samfunnet fortsatt ble utsatt for diskriminering, og departementet mente at en egen likestillingslov ville gi de beste rammene for likestillingsarbeidet. Det vises til Prop. 88 L (2012-2013) s. 46-47.

Det er intet som tyder på at kvinner blir diskriminert i mindre grad i 2016 enn i 2013, og departementet har heller ikke dokumentert eller sannsynliggjort dette. Det bør lede til samme konklusjon som for tre år siden, nemlig at likestillingsloven opprettholdes.